

2014 Yılı Türkiye Ulusal Anne Ölümünün Demografik Verilere Göre Değerlendirilmesi

Demographic Characteristics Of Turkish National Maternal Deaths In 2014

İrfan ŞENCAN, Yaprak ENGİN-ÜSTÜN, Sema SANİSOĞLU, Ayşe ÖZCAN, Selma KARAAHMETOĞLU, Hüseyin Levent KESKİN, Dilek UYGUR, Aysun KABASAKAL, Meral ESEN, Bekir KESKİNKILIÇ

Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Kadın ve Üreme Sağlığı Daire Başkanlığı, Ankara

ÖZ**Amaç:** Bu çalışmada 2014 yılı ulusal anne ölümlerinin demografik verilere göre değerlendirilmesi amaçlandı.**Gereç ve Yöntemler:** 2014 yılında ülkemizde gerçekleşen tüm anne ölümleri Anne Ölümleri Ön İnceleme Komisyonu tarafından retrospektif olarak değerlendirildi. Kaybedilen annelerin yaşı, gravida ve paritesi, eğitim durumu, gebelik öyküsü, gebelik aralığı değerlendirildi.**Bulgular:** Türkiye'de 2014 yılında maternal mortalite oranı 100 bin canlı doğumda 15.2 olarak hesaplandı (213 anne ölümü). Anne ölümünün (n=213) gerçekleştiği ortalama yaş 31 (Min:17- max: 49) olarak saptandı. Anne ölümlerinin 35 yaş ve altında daha sık görüldüğü tespit edildi. Anne ölümlerinin % 11.7'sinin grandmultipara hasta grubunda (parite $\geq$ 5) olduğu saptandı. Kaybedilen annelerin % 26.9'unun okur yazar olmadığı görüldü. Obstetrik öyküye göre yapılan değerlendirmede 57 olgunun geçirilmiş sezaryen, 1 olgunun geçirilmiş myomektomi öyküsü olduğu, 36 olgunun gebelik aralığının 2 yılın altında olduğu saptandı.**Sonuç:** İleri yaş gebelerde erken risk tespitinin yapılması ve tüm gebelerin eğitim düzeyini iyileştirme çalışmaları anne ölüm oranını azaltmada önemlidir.**Anahtar Kelimeler:** Anne ölümü, demografik özellikler**ABSTRACT****Aim:** To evaluate the demographic features of the national maternal deaths occurred in Turkey in 2014.**Material And Methods:** The medical records of all maternal deaths occurred in Turkey in 2014 were examined retrospectively by the National Preliminary Investigation Committee for Maternal Mortalities. The age, gravidity, parity, education level, history of obstetrics and interpregnancy interval were assessed.**Results:** Two hundred-thirteen maternal deaths have been recorded in Turkey in 2014 and the maternal mortality rate was calculated as 15.2 per 100.000 maternities. The median age of the subjects was 31 (Min-max: 17-49). Maternal death was more frequent among the women with age < 35 years. 11.7 % of women were grandmultipara (parity $\geq$ 5). 26.9% of the cases were illiterate. Based on their obstetrics history, 57 women had previous cesarean section and one underwent myomectomy. In 36 subjects interpregnancy interval was shorter than 2 years.**Conclusion:** The early detection of risk factors in pregnant women with advanced maternal age and improving the education level among the women are important issues for decreasing the maternal mortality rates.**Keywords:** Maternal death, demographic features**Giriş**

Maternal mortalite önemli bir sağlık göstergesidir. 2013 yılında tüm Dünya'da gebelik ile ilişkili durumlar nedeniyle yaklaşık 293,000 kadın hayatını kaybetmiştir (1). 2013 yılında maternal mortalite oranı (MMR) 100000 canlı doğumda 209 olarak saptanmıştır (1). MMR gelişmiş ülkelerde 100000'de 12 iken, gelişmekte olan ülkelere 100000'de 233 gibi yüksek rakamlara ulaşmaktadır. Anne ölümlerinin %40-50'si ise gerçekte önlenemez kabul edilmektedir (2).

Pek çok çalışmada anne ölüm nedenleri ve önleme stratejileri tartışılmıştır (3).

Global olarak bakıldığında eğitim düzeyinin artırılması, aneminin ve sıtmanın önlenmesi, doğumların sağlık personeli gözetiminde gerçekleştirilmesi, acil obstetrik bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması anne ölüm oranlarını azaltmada önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (4).

Bu çalışmada 2014 yılı ulusal anne ölümlerinin demografik verilere göre değerlendirilmesi amaçlandı.

Gereç ve Yöntemler

2014 yılında ülkemizde gerçekleşen tüm anne ölümleri "Anne Ölümleri Ön İn-

Yazışma Adresi/ Correspondence Address:
Hüseyin Levent Keskin
Kızılırmak mah. 1426.cad. 12 / 29 Çukurambar / Ankara, Türkiye
Tel/Phone: 0505 357 4359
E-mail: hlkeskin@hotmail.com

Geliş Tarihi/Received: 14/02/2016
Kabul Tarihi/ Accepted: 16/03/2016

celeme Komisyonu" tarafından retrospektif olarak değerlendirildi.

Anne ölümü, gebeliğin başlangıcından doğum sonrası 42. günü kapsayacak şekilde, kaza ve tesadüfi sebeplerden kaynaklanmayan, gebelik veya gebeliğin yönetimiyle ilgili olan veya bunların ağırlaştırdığı herhangi bir sebeple kadının ölmesi olarak tanımlandı. Maternal mortalite oranı anne ölüm sayısının 100,000 canlı doğuma bölünmesiyle hesaplandı. Doğrudan anne ölümü, gebelikte yapılan müdahaleler, ihmaller, yanlış verilen bakım hizmeti ya da adı geçen olaylar zinciri sonucunda meydana gelen obstetrik komplikasyonlardan kaynaklanan ölümler olarak, dolaylı anne ölümü ise daha önceden (gebelik öncesi) gebede var olan bir hastalık veya hastalıklar nedeni ile gebelik sırasında gelişen ama obstetrik kaynaklı olmayan ancak gebeliğin fizyolojik etkisi ile şiddetlenen nedenlerden meydana gelen ölümler olarak tanımlandı. Anne ölümünün tespitini takiben İl İnceleme Komisyonu, Anne Ölümleri Ön İnceleme Komisyonu ve Merkez İnceleme Komisyonu'nda anne ölümleri değerlendirildi. Veriler Excel veri tabanına yüklendi.

Kaybedilen annelerin yaşı, gravida ve paritesi, eğitim durumu, gebelik öyküsü, gebelik aralığı değerlendirildi. Veriler SPSS 18.0 programında analiz edildi. Tanımlayıcı istatistikler ve kıkare testi kullanıldı ve olabirlik oranı hesaplandı.

Bulgular:

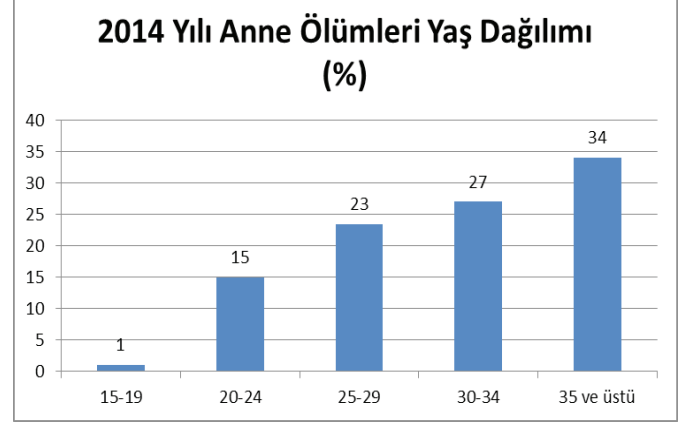
Türkiye'de 2014 yılında 213 anne ölümü gerçekleşti, maternal mortalite oranı 100 bin canlı doğumda 15.2 olarak hesaplandı. 113 olgunun doğrudan nedenlerle, 94 olgunun ise dolaylı nedenlerle kaydedildiği tespit edildi. Tablo 1'de 2014 yılı anne ölümlerinin nedensel dağılımı izlenmektedir.

Tablo 1: 2014 yılı anne ölümlerinin nedensel dağılımı

TANI	2014 n (%)
Kanama	41 (19.2)
Toksemi	29 (13.6)
Emboli	26 (12.2)
Doğrudan Enfeksiyon	14 (6.6)
Diğer doğrudan nedenler	3 (1.4)
Kardiyovasküler	44 (20.7)
Serebrovasküler	8 (3.8)
Dolaylı Enfeksiyon Hastalıkları	21 (9.9)
Neoplazmlar	3 (1.4)
Diğer dolaylı nedenler	18 (8.5)
Tanı konulamayan	6 (2.8)
Toplam	213 (100.0)

Anne ölümünün (n=213) gerçekleştiği ortanca yaş 31 (Min:17- max 49) olarak saptandı. Anne ölümlerinin 35 yaş ve üzerinde % 33.8 oranında görüldüğü tespit edildi (Şekil 1). 2014 yılında canlı doğum yapan kadınlar incelendiğinde 1,045,954 annenin 35 yaş altında, 161,858 annenin ise 35 yaş ve üstünde olduğu tespit edildi. 2014 yılında 35 yaş üzerinde doğum yapmış annelerin, 35 yaş altı doğum yapmış annelere göre 3.30 kat ölüm riski taşıdığı tespit edildi. Bu risk istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş olup alt limiti 2.48, üst limiti 4.38 olarak hesaplandı (Tablo 2).

Şekil 1: 2014 yılı anne ölümlerinin yaş dağılımı

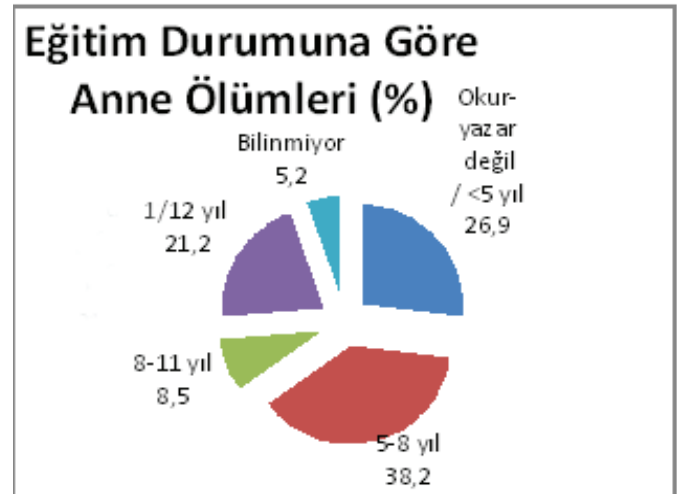

Tablo 2: 2014 yılında yaş gruplarına göre ölüm olabirliği

Yıl	Doğum sayısı		Ölüm sayısı		Ölüm oranı (100000'de)		Test İstatistiği		Olabilirlik oranı (OO)	OO % 95 güven sınırları	
	<35 yaş	≥35 yaş	<35 yaş	≥35 yaş	<35 yaş	≥35 yaş	p	Alt sınır		Üst sınır	
2014	1045 954	161 858	141	72	13,48	44,48	76,366	<0,001	3,30	2,48	4,38

Anne ölümlerinin % 11.7'sinin grandmultipar hasta grubunda (parite ≥ 5) olduğu saptandı. Kaybedilen annelerin % 26.9'unun okur yazar olmadığı görüldü (Şekil 2). Obstetrik öyküye göre yapılan değerlendirmede 57 olgunun geçirilmiş sezaryen, 1 olgunun geçirilmiş myomektomi öyküsü olduğu, 36 olgunun gebelik aralığının 2 yılın altında olduğu saptandı.

Şekil 2: 2014 yılında eğitim durumuna göre anne ölümleri

Tartışma

Anne ölüm olguları ülkemizde 2005 yılına kadar çeşitli araştırmalarla izlenmiştir. Ancak ülkemize ait ilk güvenilir veriler 2005 Ulusal Anne Ölümleri Çalışması ile elde edilmiştir (5). 2007 yılından itibaren ise izlemler Sağlık Bakanlığı tarafından düzenli yapılmaya başlanmıştır.

2005-2006 yıllarında yapılan UAÖÇ'sinde anne ölüm oranı yüz binde 28,5 olarak rapor edilmiştir. Bunların % 78.8'i doğrudan, % 21.2'si dolaylı nedenlerle meydana gelen anne ölümleridir (5). Türkiye'de 2014 yılında maternal mortalite oranı 100 bin canlı doğumda 15.2 olarak hesaplanmış olup anne ölümlerini azaltmada büyük başarı elde edilmiştir.

Anne ölümlerinde en önemli risk faktörü olarak erken veya ileri anne yaşı karışımıza çıkmaktadır. 2005 yılında yapılan Türkiye Ulusal Anne Ölümleri Çalış-

masında, anne ölümlerinin % 5.9'unun 20 yaş altında, % 48.6'sinin ise 30 yaş ve üzerinde görüldüğü saptanmıştır (5). Maternal mortalite üzerine yapılan çalışmalar sıklıkla adolesan grupta riskin yüksek olduğunu vurgularken, 15-19 yaş grubunda ölüm riskinin 2 kat, 15 yaş altında ise 5 kat arttığı belirtilmektedir (6). 38 çalışmanın verilerinin toplandığı bir çalışmada maternal mortalite yaş dağılımının bölgeler arasında benzer dağılım gösterdiği saptanmış ve ölümün en sık görüldüğü yaş grubunun ise 20-34 yaş grubu olduğu belirtilmiştir. Nedeni olarak bu yaş grubunda doğum sıklığının fazla olması ileri sürülmüştür (7). 2014 yılı ülkemiz verilerine baktığımızda anne ölümlerinin 35 yaş ve altında daha sık görüldüğünü, 35 yaş üzerinde doğum yapmış annelerin, 35 yaş altı doğum yapmış annelere göre 3.30 kat ölüm riski taşıdığı tespit ettik.

Eğitim düzeyi arttıkça ilk doğum yapma yaşının ve kadınların ekonomik imkânının arttığı tespit edilmiştir (8). Bir başka çalışmada eğitim durumuyla maternal mortalite arasında ilişki saptanmamıştır (9). Bizim çalışmamızda ise, kaybedilen annelerin % 26.9'unun okur yazar olmadığı görüldü. Sonneveldt ve arkadaşlarının çalışmasında (10), parite arttıkça maternal sağlık hizmetlerinin kullanımında azalma ve maternal mortalitede artış tespit edilmiştir. Çalışmamızda anne ölümlerinin % 11.7'sinin grandmultipar hasta grubunda (parite $\geq$ 5) olduğu saptandı.

İleri yaş gebelerde erken risk tespitinin yapılması ve tüm gebelerin eğitim düzeyini iyileştirme çalışmaları anne ölüm oranını azaltmada önemlidir.

Kaynaklar

1. Kassebaum NJ, Bertozzi-Villa A, Coggeshall MS, et al. Global, regional, and national levels and causes of maternal mortality during 1990-2013: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2013. *Lancet* 2014; 384:980.
2. Cantwell R, Clutton-Brock T, Cooper G, et al. Saving Mothers' Lives: Reviewing maternal deaths to make motherhood safer: 2006-2008. The Eighth Report of the Confidential Enquiries into Maternal Deaths in the United Kingdom. *BJOG* 2011; 118 Suppl 1:1.
3. Khan KS, Wojdyla D, Say L, Gülmezoglu AM, Van Look PFA. WHO analysis of causes of maternal death: a systematic review. *Lancet* 2006;367:1066-74.
4. Hogan MC, Foreman KJ, Naghavi M, et al. Maternal mortality for 181 countries, 1980-2008: a systematic analysis of progress towards Millennium Development Goal 5. *Lancet* 2010; 375:1609.
5. Koç İ, Schumacher R, Campbell O, Türkyılmaz S, Ergöçmen B, Yüksel İ. Türkiye Ulusal Anne Ölümleri Çalışması. 2005.http://www.hips.hacettepe.edu.tr/uaop_ankara/UAOC2005-
6. World Health Organization (2001). The second decade: improving adolescent health and development. Geneva: WHO. p. 4.
7. Blanc AK, Winfrey W, Ross J. New findings for maternal mortality age patterns: aggregated results for 38 countries. *PLoS One*. 2013 Apr 16;8(4):e59864.
8. Grépin KA, Bharadwaj P. Maternal education and child mortality in Zimbabwe. *J Health Econ*. 2015;44:97-117.
9. Alosaimi AN, Luoto R, Al Serouri AW, Nwaru BI, Mouniri H. Measures of Maternal Socioeconomic Status in Yemen and Association with Maternal

and Child Health Outcomes. *Matern Child Health J*. 2015 Nov 3. [Epub ahead of print] PubMed PMID:26530035.

10. Sonneveldt E, De Cormier Plosky W, Stover J. Linking high parity and maternal and child mortality: what is the impact of lower health services coverage among higher order births? *BMC Public Health*. 2013;13 Suppl 3:S7.